

وضعیت دانشگاه فردوسی مشهد

در نظام ارزیابی و رتبه‌بندی بین‌المللی URAP

سال ۲۰۲۴ میلادی

فهرست مطالب

۲	❖ مقدمه
۳	❖ شاخص‌های ارزیابی
۴	❖ جدول ۱: رتبه و امتیاز ده دانشگاه برتر جهان در سال ۲۰۲۴
۴	❖ جدول ۲: رتبه و امتیاز ده دانشگاه برتر آسیا در سال ۲۰۲۴
۵	❖ جدول ۳: رتبه و امتیاز دانشگاه‌های برتر ایران در سال ۲۰۲۴
۶	❖ جدول ۴: مقایسه وضعیت دانشگاه‌های برتر ایران در سال ۲۰۲۴ نسبت به سال ۲۰۲۳
۷	❖ تحلیل نتایج
۸	❖ منبع استخراج اطلاعات

مقدمه

مؤسسه تحقیقاتی URAP^۱ از سال ۲۰۰۹ در ترکیه شروع به کار نموده است. این مؤسسه، دانشگاه‌های جهان را از حیث عملکرد علمی و براساس تحلیل‌های کتاب‌سنجی و علم‌سنجی ارزیابی و رتبه‌بندی می‌نماید. این مؤسسه هر سال حدود ۳۰۰۰ دانشگاه را ارزیابی و پس از بررسی اطلاعات آن‌ها، دانشگاه‌های برتر را رتبه‌بندی می‌نماید و به این ترتیب با پوشش حدود ۱۲٪ از کلیه مؤسسات آموزش عالی جهان، یکی از جامع‌ترین سیستم‌های رتبه‌بندی دانشگاهی در سطح جهان را ایجاد نموده است. اطلاعات مربوط به دانشگاه‌ها از پایگاه‌های Web of Science و InCites جمع‌آوری می‌شود. لازم به ذکر است ۳۰۰۰ دانشگاه که بیشترین تعداد مقاله را دارا بوده‌اند در نظر گرفته شده و پس از پردازش داده‌هایشان رتبه‌بندی شده‌اند. در نهایت، امتیاز کل هر دانشگاه با توجه به وزن هر یک از شاخص‌های ارزیابی از امتیاز ۶۰۰ محاسبه می‌گردد.

^۱ University Ranking by Academic Performance

شاخص‌های ارزیابی

این نظام رتبه‌بندی در مجموع با ۶ شاخص و با محوریت مقالات و انتشارات علمی اقدام به ارزیابی و رتبه‌بندی دانشگاه‌ها می‌نماید. کیفیت و کمیت مقالات و انتشارات و همکاری‌های علمی بین‌المللی در این ارزیابی‌ها لحاظ می‌شوند. شاخص‌های این نظام به شرح ذیل می‌باشند:

(۱) **تعداد مقالات^۱** (وزن ۲۱٪): این شاخص معیاری برای سنجش بهره‌وری علمی است که شامل مقالات منتشر شده در سال ۲۰۲۳ در مجلاتی که از نظر ضریب تأثیر مجله در چارک‌های اول، دوم و سوم فهرست شده‌اند. مقالاتی که شامل بیش از ۱۰۰۰ نویسنده باشند مستثنی هستند.

(۲) **تعداد استنادها^۲** (وزن ۲۱٪): این شاخص معیاری برای بررسی تأثیر پژوهش است که شامل مجموع تعداد استنادها در سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۲۳ برای مقالات منتشر شده در مجلاتی است که از نظر ضریب تأثیر مجله در چارک‌های اول، دوم و سوم فهرست شده‌اند و این مقالات در سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۲۳ منتشر شده‌اند. مقالاتی که شامل بیش از ۱۰۰۰ نویسنده باشند مستثنی هستند.

(۳) **مجموع تولیدات علمی^۳** (وزن ۱۰٪): این شاخص معیاری برای ارزیابی پایداری و تداوم بهره‌وری علمی است که تمام خروجی‌های علمی مؤسسات منتشر شده در سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۲۳ را در بر می‌گیرد.

(۴) **تأثیر مقالات^۴** (وزن ۱۸٪): این شاخص با هدف سنجش میزان بهره‌وری علمی مؤسسه با توجه به نسبت (citation per publication) CPP مؤسسه به CPP جهان در ۷۸ حوزه موضوعی محاسبه می‌گردد. این شاخص از فرمول زیر و بر اساس سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۲۳ محاسبه می‌گردد:

$$AIT = \sum_{i: 1-78} (CPP_i \div CPP_{world}) * Articles_i$$

(۵) **تأثیر استنادها^۵** (وزن ۱۵٪): هدف از این شاخص اندازه‌گیری تأثیر پژوهش‌های یک مؤسسه در مقایسه با تأثیر پژوهش‌ها در سطح جهان می‌باشد. این سنجش با توجه به نسبت (citation per publication) CPP مؤسسه به CPP جهان در ۷۸ حوزه موضوعی محاسبه می‌گردد. این شاخص از فرمول زیر و بر اساس سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۲۳ محاسبه می‌گردد:

$$CIT = \sum_{i: 1-78} (CPP_i \div CPP_{world}) * Citations_i$$

(۶) **همکاری‌های بین‌المللی^۶** (وزن ۱۵٪): این شاخص نشان‌دهنده مقبولیت جهانی یک دانشگاه است و شامل تعداد مقالات منتشر شده با همکاری دانشگاه‌های خارجی طی سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۲۳ می‌باشد. اطلاعات موردنظر از پایگاه InCites استخراج می‌گردد.

^۱ Article

^۲ Citation

^۳ Total Document

^۴ Article Impact Total

^۵ Citation Impact Total

^۶ International Collaboration

جدول ۱: رتبه و امتیاز ده دانشگاه برتر جهان در سال ۲۰۲۴

رتبه	نام دانشگاه	نام کشور	امتیاز کل
۱	دانشگاه هاروارد	ایالات متحده آمریکا	۶۰۰
۲	دانشگاه پاریس	فرانسه	۵۷۵,۴۱
۳	دانشگاه تورنتو	کانادا	۵۷۰,۰۹
۴	کالج دانشگاهی لندن	انگلستان	۵۶۹,۸۵
۵	دانشگاه ژجیانگ	چین	۵۶۹,۳۹
۶	دانشگاه جیائوتونگ شانگهای	چین	۵۶۴,۸۹
۷	دانشگاه تی‌سینگهوا	چین	۵۶۳,۸۷
۸	دانشگاه اکسفورد	انگلستان	۵۵۶,۳۵
۹	دانشگاه استنفورد	ایالات متحده آمریکا	۵۵۳,۹۶
۱۰	دانشگاه پکن	چین	۵۴۵,۳۸

جدول ۲: رتبه و امتیاز ده دانشگاه برتر آسیا در سال ۲۰۲۴

رتبه در آسیا	نام دانشگاه	نام کشور	رتبه جهانی	امتیاز کل
۱	دانشگاه ژجیانگ	چین	۵	۵۶۹,۳۹
۲	دانشگاه جیائوتونگ شانگهای	چین	۶	۵۶۴,۸۹
۳	دانشگاه تی‌سینگهوا	چین	۷	۵۶۳,۸۷
۴	دانشگاه پکن	چین	۱۰	۵۴۵,۳۸
۵	دانشگاه سون یات سن	چین	۱۲	۵۳۶,۹۸
۶	دانشگاه علم و صنعت هواآرونک	چین	۱۵	۵۳۴,۳۸
۷	دانشگاه ملی سنگاپور	سنگاپور	۱۶	۵۳۳,۳۹
۸	دانشگاه جنوب مرکزی	چین	۱۹	۵۲۶,۲۸
۹	دانشگاه فودان	چین	۲۲	۵۲۳,۶۱
۱۰	دانشگاه علم و صنعت چین (CAS)	چین	۲۶	۵۱۸,۹۷

جدول ۳: رتبه و امتیاز دانشگاه‌های برتر ایران* در سال ۲۰۲۴

ردیف	نام دانشگاه	رتبه در جهان	امتیاز دانشگاه‌ها به تفکیک شاخص‌های ارزیابی					امتیاز کل
			تعداد مقالات	تعداد استنادها	مجموع تولیدات علمی	تأثیر مقالات	تأثیر استنادها	همکاری‌های بین‌المللی
۱	دانشگاه تهران	۲۱۳	۷۶,۸۷	۹۲,۴۴	۴۱,۴۷	۷۹,۹۶	۶۶,۵۵	۶۰,۶۶
۲	دانشگاه تربیت مدرس	۴۶۲	۶۲,۴۶	۸۱,۹۲	۳۵,۵۹	۶۶,۳۸	۵۴,۶۸	۵۰,۲۷
۳	دانشگاه تبریز	۵۳۵	۵۷,۹۶	۷۷,۴۵	۳۲,۷۴	۶۶,۸۸	۵۷,۷۹	۵۰,۴
۴	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۵۶۱	۵۷,۶۵	۷۷,۷۸	۳۳,۶۹	۶۵,۸۷	۵۵,۸۲	۴۷,۸۸
۵	دانشگاه علم و صنعت ایران	۵۷۵	۵۹,۷۹	۷۶,۳۹	۳۳,۰۵	۶۵,۷۴	۵۵,۳۴	۴۵,۷
۶	دانشگاه صنعتی شریف	۵۹۶	۵۳,۹۹	۷۷,۰۱	۳۲,۳۸	۶۵,۳۹	۵۷,۴۴	۴۶,۸۴
۷	دانشگاه فردوسی مشهد	۷۴۱	۵۳,۹۷	۷۰,۱۷	۳۲,۰۲	۵۸,۵۸	۴۸,۱۵	۴۵,۸۲
۸	دانشگاه شیراز	۷۷۰	۵۰,۵	۶۹,۸۳	۳۰,۹۴	۵۹,۵	۴۹,۷۴	۴۵,۰۱
۹	دانشگاه صنعتی اصفهان	۷۸۴	۴۹,۸۸	۶۹,۲۱	۳۰,۰۸	۵۹,۸۳	۵۰,۹۹	۴۳,۸۳
۱۰	دانشگاه شهید بهشتی	۷۸۷	۵۲,۹۶	۶۸,۹۱	۳۱,۲۷	۵۷,۹۲	۴۸,۰۳	۴۴,۳۶
۱۱	دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی	۱۰۱۳	۴۱,۸۲	۶۴,۰۳	۲۷,۴۱	۵۵,۰۱	۶۵,۹۴	۴۰,۶۹
۱۲	دانشگاه اصفهان	۱۱۳۴	۴۳,۲۶	۶۱,۳۳	۲۶,۸	۵۰,۶۷	۴۳,۳۶	۳۸,۷
۱۳	دانشگاه ارومیه	۱۱۳۵	۴۱,۲۶	۶۱,۸۵	۲۵,۶۵	۵۲,۰۸	۴۶,۱۵	۳۷,۰۷
۱۴	دانشگاه گیلان	۱۱۸۲	۴۰,۰۹	۶۱,۰۲	۲۶,۴۸	۵۱,۳۹	۴۴,۱۵	۳۶,۷۷
۱۵	دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل	۱۲۲۳	۳۵,۳۳	۶۲,۹۶	۲۳,۰۱	۵۲,۲۳	۴۹,۲۸	۳۳,۰۶

• صرفاً اطلاعات مربوط به ۱۵ دانشگاه برتر تابع وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارائه شده است.

جدول ۴: مقایسه وضعیت دانشگاه‌های برتر ایران* در سال ۲۰۲۴ نسبت به سال ۲۰۲۳

نام دانشگاه	رتبه در کشور		رتبه در جهان				امتیاز کل		
	سال ۲۰۲۳	سال ۲۰۲۴	سال ۲۰۲۳	سال ۲۰۲۴	میزان صعود	میزان نزول	سال ۲۰۲۳	سال ۲۰۲۴	میزان رشد افت
دانشگاه تهران	۱	۱	۲۳۱	۲۱۳	۱۸	—	۴۰۵,۱۶	۴۱۷,۹۶	٪۳
دانشگاه تربیت مدرس	۲	۲	۴۶۵	۴۶۲	۳	—	۳۴۳,۶۶	۳۵۶,۶۳	٪۴
دانشگاه تبریز	۴	۳	۵۶۷	۵۳۵	۳۲	—	۳۲۳,۸۴	۳۴۳,۲۱	٪۶
دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۳	۴	۵۱۷	۵۶۱	—	۴۴	۳۳۴,۰۸	۳۳۸,۶۹	٪۱
دانشگاه علم و صنعت ایران	۶	۵	۵۹۵	۵۷۵	۲۰	—	۳۱۹,۲۸	۳۳۶	٪۵
دانشگاه صنعتی شریف	۵	۶	۵۷۱	۵۹۶	—	۲۵	۳۲۳,۳۳	۳۳۳,۰۵	٪۳
دانشگاه فردوسی مشهد	۷	۷	۷۰۷	۷۴۱	—	۳۴	۲۹۹,۲۹	۳۰۸,۷۱	٪۳
دانشگاه شیراز	۸	۸	۷۵۴	۷۷۰	—	۱۶	۲۹۳,۶	۳۰۵,۵۳	٪۴
دانشگاه صنعتی اصفهان	۹	۹	۷۷۳	۷۸۴	—	۱۱	۲۹۰,۳۵	۳۰۳,۸۱	٪۵
دانشگاه شهید بهشتی	۱۰	۱۰	۷۹۵	۷۸۷	۸	—	۲۸۵,۹۹	۳۰۳,۴۵	٪۶
دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی	۱۲	۱۱	۱۰۶۰	۱۰۱۳	۴۷	—	۲۵۶,۶۲	۲۷۸,۱۲	٪۸
دانشگاه اصفهان	۱۵	۱۲	۱۱۶۴	۱۱۳۴	۳۰	—	۲۴۳,۹۳	۲۶۴,۱۳	٪۸
دانشگاه ارومیه	۱۷	۱۳	۱۲۶۹	۱۱۳۵	۱۳۴	—	۲۳۲,۰۱	۲۶۴,۰۷	٪۱۴
دانشگاه گیلان	۱۴	۱۴	۱۱۳۶	۱۱۸۲	—	۴۶	۲۴۷,۴۲	۲۵۹,۹۱	٪۵
دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل	۱۱	۱۵	۱۰۴۲	۱۲۲۳	—	۱۸۱	۲۵۸,۹۳	۲۵۵,۸۷	٪-۱

• صرفاً اطلاعات مربوط به ۱۵ دانشگاه برتر تابع وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارائه شده است.

تحلیل نتایج

«URAP» یکی از نظام‌های رتبه‌بندی بین‌المللی برپایه عملکرد علمی است که مؤسسات آموزش عالی جهان را براساس ۶ شاخص عملکردی «تعداد مقالات، تعداد استنادها، مجموع تولیدات علمی، تأثیر مقالات، تأثیر استنادها و همکاری‌های بین‌المللی» مورد ارزیابی و رتبه‌بندی قرار می‌دهد. هدف از این رتبه‌بندی، ارزیابی دانشگاه‌های جهان بر پایه عملکرد علمی آن‌ها با توجه به کمیت و کیفیت انتشارات پژوهشی منتشرشده در پایگاه استنادی WOS (Web of Science) می‌باشد.

بر پایه گزارش سال ۲۰۲۴-۲۰۲۵ میلادی نظام «رتبه‌بندی دانشگاه‌ها بر پایه عملکرد علمی» یا «URAP»، دانشگاه فردوسی مشهد در میان ۳۰۰۰ مؤسسه برتر جهان قرار گرفت.

بر اساس جدیدترین نتایج اعلام شده از سوی این نظام، تعداد ۷۳ دانشگاه از کشور ایران از مجموع ۳۰۰۰ دانشگاه مورد ارزیابی در جهان، حائز رتبه شده‌اند که نسبت به سال قبل (با ۷۱ دانشگاه)، افزایش حضور دانشگاه‌های ایرانی را شاهد هستیم.

دانشگاه فردوسی مشهد در سطح جهانی با کسب ۳۰۸,۷۱ امتیاز، رتبه ۷۴۱ را کسب کرده است که با وجود افزایش امتیاز (۳٪) رشد کلی امتیاز) نسبت به سال گذشته، ۳۴ پله تنزل جایگاه داشته است و این نشان‌دهنده آن است که افزایش امتیاز دانشگاه در مقایسه با سایر دانشگاه‌ها به حدی نبوده که منجر به ارتقاء و یا حفظ جایگاه شود. در سطح دانشگاه‌های تابع وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با حفظ جایگاه پیشین، پس از دانشگاه‌های تهران، تربیت مدرس، تبریز، صنعتی امیرکبیر، علم و صنعت ایران و صنعتی شریف همچنان رتبه هفتم را در اختیار دارد و در سطح دانشگاه‌های جامع کشور نیز با حفظ جایگاه قبلی پس از دانشگاه‌های تهران، تربیت مدرس و تبریز همچنان رتبه چهارم را به خود اختصاص داده است.

با نگاهی به وضعیت ۱۵ دانشگاه برتر تابع وزارت عتف در سطح جهانی، ملاحظه می‌شود بیشترین ارتقاء جایگاه مربوط به دانشگاه ارومیه (با ۱۳۴ پله صعود) و بیشترین تنزل جایگاه مربوط به دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل (با ۱۸۱ پله نزول) می‌باشد. مقایسه امتیازات کسب شده در شاخص‌های ارزیابی برای این دو دانشگاه نسبت به سال قبل، حاکی از آن است که دانشگاه ارومیه به دلیل ارتقاء چشمگیر در امتیازات دو شاخص «تأثیر مقالات و تأثیر استنادها» (به طور میانگین ۳۲٪ رشد) و دانشگاه نوشیروانی بابل به سبب تنزل فاحش در امتیاز شاخص «همکاری‌های بین‌المللی» (۴۳٪ افت) با وجود جهش چشمگیر در امتیاز شاخص «تأثیر استنادها» (۵۵٪ رشد) دارای بیشترین تغییر جایگاه در سطح جهانی در بین ۱۵ دانشگاه برتر تابع وزارت عتف بوده‌اند.

مقایسه امتیازات دانشگاه فردوسی مشهد به تفکیک شاخص‌های ارزیابی نسبت به سال گذشته، نشان می‌دهد که امتیاز دانشگاه در همه شاخص‌ها به جز شاخص‌های «تعداد مقالات» و «مجموع تولیدات علمی» رشد داشته است و بیشترین رشد امتیاز نیز مربوط به شاخص «تأثیر مقالات» (۱۲٪ رشد) می‌باشد؛ هر چند همانطور که در بالا اشاره شد، این رشد امتیازات در نهایت منجر به ارتقاء و حتی حفظ جایگاه دانشگاه در سطح جهانی نشده است. از اینرو با توجه به توضیحات فوق جهت ارتقاء رتبه دانشگاه در نظام رتبه‌بندی بین‌المللی

URAP، باید به صورت هدفمند و ساختاریافته عمل کرد. نظام URAP عمدتاً بر عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها متمرکز می‌باشد، بنابراین تمرکز بر بهبود شاخص‌های پژوهشی، تأثیر علمی و همکاری‌های بین‌المللی ضروری است.

در ادامه، راهکارهای زیر برای ارتقای رتبه دانشگاه در نظام URAP پیشنهاد می‌شود:

- افزایش کمی و کیفی تولیدات علمی
- تشویق به انتشار در مجلات Q¹ و Q² با اختصاص پاداش و گرنت تشویقی
- آموزش پژوهشگران برای نوشتن مقالات مروری (Review Article) که استناد بیشتری جذب می‌کنند
- انتشار مقالات در مجلات با ضریب تأثیر بالا (IF بالا) و با دسترسی آزاد (Open Access)
- شناسایی پژوهشگران ایرانی و بین‌المللی برجسته جهت همکاری مشترک در چاپ مقاله
- حمایت از فرصت‌های مطالعاتی (Sabbatical) و تبادل پژوهشگر
- رصد مداوم شاخص Impact Factor و SJR مجلات علمی
- طراحی داشبورد آنلاین برای پایش شاخص‌های URAP در سطح دانشگاه
- مقایسه با رقبای و الگوگیری از دانشگاه‌های برتر منطقه‌ای یا بین‌المللی

امید است در سال‌های آتی با عنایت الهی و تلاش و مشارکت همکاران محترم، شاهد ارتقاء دانشگاه در نظام‌های رتبه‌بندی مختلف ملی و بین‌المللی باشیم.

منبع استخراج اطلاعات

- وب‌سایت نظام رتبه‌بندی بین‌المللی URAP:

[http:// www.urapcenter.org](http://www.urapcenter.org)